

**ZAMONAVIY SHAROITDA IQTISODIY O‘SISH, INFLYATSIYA VA
BANDLIK O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIK VA ULARNING
MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJIGA TA’SIRI**

Samiyev Mirkamol Amridin o‘g‘li

Samarqand iqtisodiyot va Servis instituti

"Iqtisodiyot nazaryasi" kafedrası assistenti

samievmirkamol@gmail.com

Baxtiyarova Mehribon Baxodir qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Buxgalteriya hisobi va menejment fakulteti talabasi

mehribon916@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqtisodiy o‘shish, inflyatsiya va bandlik o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik tahlil qilingan. Ularning mamlakat iqtisodiy rivojiga ta’siri nazariy va amaliy jihatdan yoritib berilgan. Shuningdek, zamonaviy sharoitda ushbu ko‘rsatkichlarning o‘zaro ta’siri va ahamiyati ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: iqtisodiy o‘shish, inflyatsiya, bandlik, ishsizlik darajasi, makroiqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy rivojlanish, monetar siyosat, fiskal siyosat, yalpi ichki mahsulot, mehnat bozori, investitsiyalar, iqtisodiy muvozanat, narxlar darajasi, globalizatsiya, iqtisodiy siyosat

Annotation: This article analyzes the interrelationship between economic growth, inflation, and employment. It examines their impact on national economic development from both theoretical and practical perspectives. The study also highlights the importance of maintaining a balance among these indicators in modern economic conditions.

Keywords: economic growth, inflation, employment, unemployment rate, macroeconomic stability, economic development, monetary policy, fiscal policy, gross domestic product, labor market, investments, economic equilibrium, price level, globalization, economic policy

Аннотация: В данной статье анализируется взаимосвязь между экономическим ростом, инфляцией и занятостью. Рассматривается их влияние на экономическое развитие страны с теоретической и практической точек зрения. Также освещается значение сбалансированности этих показателей в современных условиях.

Ключевые слова: экономический рост, инфляция, занятость, уровень безработицы, макроэкономическая стабильность, экономическое развитие, монетарная политика, фискальная политика, валовой внутренний продукт, рынок труда, инвестиции, экономическое равновесие, уровень цен, глобализация, экономическая политика

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyot murakkab va ko'p qirrali tizim bo'lib, unda asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar - iqtisodiy o'sish, inflyatsiya va bandlik darajasi o'zaro chambarchas bog'langan holda namoyon bo'ladi. Ushbu ko'rsatkichlar nafaqat iqtisodiyotning joriy holatini aks ettiradi, balki uning kelajkdagi rivojlanish istiqbollarini ham belgilaydi. Iqtisodiy siyosatni shakllantirishda aynan shu uch omil o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli mazkur mavzuni chuqur o'rganish va tahlil qilish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Iqtisodiy o'sishning mohiyati va uning ahamiyati

Iqtisodiy o'sish mamlakatda ishlab chiqarish hajmining ortib borishi, ya'ni yalpi ichki mahsulotning (YaIM) real hajmda o'sishi bilan ifodalanadi. Bu jarayon iqtisodiyotning kengayishi, ishlab chiqarish quvvatlarining ortishi, yangi texnologiyalarning joriy etilishi va inson kapitalining rivojlanishi orqali amalga oshadi. Iqtisodiy o'sishning asosiy

manbalari sifatida kapital investitsiyalar, ilmiy-texnik taraqqiyot, mehnat unumdorligining oshishi va samarali boshqaruv tizimi e'tirof etiladi.

Iqtisodiy o'sish mamlakat aholisining turmush darajasini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. U yangi ish o'rinlarini yaratadi, daromadlarni ko'paytiradi va ijtimoiy xizmatlar sifatini yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sishning sifati ham muhimdir, ya'ni u ekologik barqarorlikni ta'minlashi, resurslardan oqilona foydalanishga asoslanishi lozim.

Inflyatsiyaning iqtisodiy mazmuni va turlari

Inflyatsiya iqtisodiyotda narxlar umumiy darajasining uzluksiz oshib borishi jarayonidir. U turli sabablarga ko'ra yuzaga keladi va iqtisodiyotga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Inflyatsiyaning asosiy turlariga talab inflyatsiyasi, taklif (xarajatlar) inflyatsiyasi va kutilmalar asosidagi inflyatsiya kiradi.

Talab inflyatsiyasi iqtisodiyotda umumiy talabning taklifdan ortib ketishi natijasida yuzaga keladi. Bu holatda ishlab chiqaruvchilar narxlarni oshirish orqali foydani maksimal darajada olishga intiladilar. Taklif inflyatsiyasi esa ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi bilan bog'liq bo'lib, energiya resurslari narxining oshishi, ish haqi ko'tarilishi yoki soliq yukining ortishi bunga sabab bo'lishi mumkin.

Inflyatsiya mo'tadil darajada bo'lsa, iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi mumkin. Ammo yuqori va nazoratdan chiqqan inflyatsiya iqtisodiyot uchun jiddiy xavf tug'diradi. U aholining real daromadlarini kamaytiradi, jamg'armalarni qadrsizlantiradi va investitsion muhitni beqarorlashtiradi.

Bandlik darajasi va uning iqtisodiy ahamiyati

Bandlik iqtisodiy faol aholi sonining ish bilan ta'minlangan qismini ifodalaydi. U iqtisodiy rivojlanishning muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Yuqori bandlik darajasi iqtisodiyotning samarali ishlayotganligini ko'rsatadi, chunki bu holatda mavjud mehnat resurslaridan to'liq foydalaniladi.

Bandlikning oshishi aholi daromadlarining ko'payishiga olib keladi, bu esa o'z navbatida ichki talabni rag'batlantiradi. Ichki talabning ortishi esa ishlab chiqarish hajmini kengaytirishga va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishga xizmat qiladi. Aksincha, yuqori ishsizlik darajasi iqtisodiy resurslarning to'liq foydalanilmayotganligini bildiradi va ijtimoiy muammolarni keltirib chiqaradi.

Zamonaviy iqtisodiyotda bandlik faqat miqdoriy emas, balki sifat jihatidan ham muhim ahamiyatga ega. Ya'ni, yuqori malakali ishchi kuchining mavjudligi iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlaydi.

Iqtisodiy o'sish, inflyatsiya va bandlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik

Mazkur uch ko'rsatkich o'rtasidagi bog'liqlik iqtisodiy nazariyada keng o'rganilgan. Xususan, qisqa muddatda inflyatsiya va ishsizlik o'rtasida teskari bog'liqlik mavjudligi aniqlangan. Bu holat iqtisodiy faollik oshgan paytda bandlik darajasi ortishi va shu bilan birga narxlarning ko'tarilishi bilan izohlanadi.

Iqtisodiy o'sish odatda bandlikning oshishiga olib keladi, chunki ishlab chiqarish kengayishi qo'shimcha ishchi kuchiga bo'lgan talabni oshiradi. Biroq, iqtisodiy o'sish haddan tashqari tez bo'lsa, inflyatsion bosim yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli iqtisodiy siyosat muvozanatni saqlashga qaratilishi lozim.

Uzoq muddatda esa inflyatsiya va bandlik o'rtasidagi bog'liqlik murakkablashadi. Inflyatsiyaning yuqori darajasi iqtisodiy beqarorlikka olib kelib, investitsiyalarni kamaytiradi va natijada iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi.

Zamonaviy sharoitda global omillar ta'siri

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligini yanada kuchaytirmoqda. Xalqaro savdo, kapital harakati va texnologik almashinuv iqtisodiy o'sishning muhim omillariga aylangan. Shu bilan birga, global iqtisodiy inqirozlar, pandemiyalar va geosiyosiy ziddiyatlar inflyatsiya va bandlik darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ham bandlik tarkibini o'zgartirmoqda. Ba'zi an'anaviy kasblar yo'qolib borayotgan bo'lsa, yangi kasblar paydo bo'lmoqda. Bu esa mehnat bozorida moslashuvchanlikni talab qiladi.

Davlat iqtisodiy siyosatining roli

Davlat iqtisodiy o'sish, inflyatsiya va bandlik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Monetar siyosat orqali inflyatsiya nazorat qilinadi, fiskal siyosat orqali esa iqtisodiy faollik rag'batlantiriladi. Shu bilan birga, bandlik siyosati orqali yangi ish o'rinlari yaratish va aholini kasbiy tayyorlashga alohida e'tibor qaratiladi.

Samarali iqtisodiy siyosat ushbu uch ko'rsatkichning uyg'un rivojlanishini ta'minlashi lozim. Aks holda, iqtisodiy nomutanosibliklar yuzaga kelishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy o'sish, inflyatsiya va bandlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik mamlakat iqtisodiy rivojining asosiy omillaridan biridir. Ushbu ko'rsatkichlarning muvozanatli rivojlanishi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va aholi farovonligini oshiradi. Zamonaviy sharoitda ushbu omillarni kompleks ravishda boshqarish va ularning o'zaro ta'sirini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan asosiy adabiyotlar va manbalar:

1. Principles of Economics N. Gregory Mankiw Ushbu kitobda iqtisodiy o'sish, inflyatsiya va bandlikning asosiy tushunchalari sodda va tizimli tarzda yoritilgan.
2. Macroeconomics Olivier Blanchard Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik, ayniqsa inflyatsiya va ishsizlik (Filips egri chizig'i) chuqur tahlil qilingan.
3. Macroeconomics Rudiger Dornbusch, Stanley Fischer, Richard Startz Iqtisodiy siyosat, inflyatsiya nazorati va bandlik masalalari batafsil tushuntirilgan.
4. International Monetary Fund (IMF) hisobotlari Global iqtisodiy tendensiyalar, inflyatsiya va iqtisodiy o'sish bo'yicha zamonaviy tahlillar.

5. World Bank ma'lumotlari Rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sish va bandlik dinamikasi bo'yicha statistik va analitik materiallar.
6. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) tadqiqotlari Mehnat bozori, bandlik va iqtisodiy siyosat samaradorligi bo'yicha ilmiy tahlillar.